

Korinin dnevnik

Februarius

13. II.

Početak ovog mjeseca, koji je po predaji nekada bio na kraju godine kao što je smrt na kraju života, snijeg je prekrrio zemlju, a sve do danas nebo je prekriveno oblacima uz teške pljuskove. Vrijeme odražava i moje raspoloženje otkad su muž i Lucije i mnogi drugi naši otputovali u Germaniju. Ježim se od ovog mjeseca, obilježenog atmosferom očišćenja i umilostivljenja duša u podzemnom svijetu, prepunog dana u kojima se ne loži vatra na ognjištima, a čak i bogovi zatvaraju vrata svojih hramova kako ih ne bi okaljali nemirni duhovi pokojnika koji lutaju okolo tražeći hranu ili osvetu. Danas, na rođendan našeg praoca Fauna i prvi dan **Parentalija**, odbila sam poziv rođaka Fabija na žrtvu očišćenja i gozbu. Oni će se sjećati rata starog pet stoljeća, kad su na današnji dan Vejani u zasjedi poubijali sve Fabije osim jednoga, najmlađega, koji je kao još nedorastao oružju ostao kod kuće. Trnci me prolaze od pomisli na ratove i zasjede pa radije doma s Mendom nakon zalaza sunca ovjenčavam biste i slike predaka omorikom te palimo suhu krupicu i vunu u larariju, da nas precij očiste od svega čime smo ih uvrijedili. Tako su i vestalke danas počele za očišćenje i novi život moliti bogove zaštitnike cijele rimske države (*di parentes*).

15. II.

Dva dana nakon februarskih ida napokon se razvedrilo, što mi je posebno drago jer su danas **Luperkalije**, i već u zoru izlazim vidjeti gole Luperke. Spuštamo se prema Tiberu u podnožje Palatina, gdje je vučica nekoć dojila Romula i Rema, a danas će Jupiterov flamen u čast dvorogom Faunu i Junoni Lucini žrtvovati jarca i psa te slane kolače koje su pripremile vestalke. Krv će pomiješati sa sokom divlje smokve i time pomazati dvije skupine muškaraca, većinom, ali ne u potpunosti mladih, zagrnutih u kože žrtvovanih životinja, no inače sasvim golih. To su Fabiji i Kvintiliji, uspomena na Romulove i Remove pastire koji su jednom tako neodjeveni, prekinuti u žrtvovanju i vježbanju, lovili kradljivce stoke. Dok se probijamo kroz gomilu drugih rimskih matrona i smještamo uz rub puta kojim će trčati Luperci, kako bismo im bili što bliže, ponavljam Mendi i Milfionu priču onako kako sam je naučila kao dijete, sjedeći s bratom uvečer uz bakine noge. „Nakon otmice Sabinjanki Rimljani su bili kažnjeni zbog svoje bezbožnosti. U majčinim su utrobama umirala i djeca i životinjska mladunčad. Očajni Romul, u strahu da će umjesto podmlatka dobiti samo rat, pošalje novovjenčane parove u

Lucinin gaj podno Eskvilina po savjet i pokajanje. Šuma zašušti i kroz lišće božica prošapće svoj odgovor: 'Neka sveti jarac probode italske majke'. Zbunjenom mnoštvu etruščanski je augur protumačio nalog: neka zakolju jarca i bičevima od njegove kože istuku mlade Rimljanke po leđima, da im omoguće trudnoću i olakšaju porod. Unutar deset mjeseci žene postadoše majke, a muževi očevi." Kad su Luperci krenuli trčati u povorci oko Palatina, poput Fauna dok gol uživa u trčanju šumskim proplancima loveći nimfe, kao i mnoge moje trudne sugrađanke pružam svoje dlanove kako bi ih udarili bičem u prolazu. Menda svoje skriva iza leđa (pretpostavljam da njoj ne odgovara da ostane trudna, iako namiguje Milfionu), ali zajedno sa mnom moli: „Neka ti se, gospodarice, smiluje blaga Lucina i trudnoj ti iz utrobe nježno na vrijeme iznese plod.”

17. II.

Na dan kad je naš prvi kralj Romul postao bogom Kvirinom, nazvan za uspomenu na taj događaj *Kvirinalije*, slavimo i blagdan budala. U njih danas pripada i moja Pomponija, koja je zbog brige oko sestre Mlade i odsutnog joj muža Lucija, uz sve svoje kućne obaveze oko hrane, odjeće i djece, zaboravila žrtvovati prženi pir božici pećnica Fornaci (*Fornax*), na dan kad je to propisao svećenik njene kurije. Stoga to mora učiniti danas, na zadnji dan kad je to moguće.

21. II.

Ja također obavljam dužnosti ovoga mjeseca na zadnji dan kad je to moguće; na Feralije raznosim po obiteljskim grobnicama crijep s cvjetnim vijencima za kićenje posljednjih počivališta, žito i mrvice soli za posipanje, kruh namočen u čisto vino za hranu te rasute ljubičice. Osim uz grobove ostavljam takvu zdjelu i nasred puta pred kućom; neka sve sjene prerano umrle djece, nepokopanih pokojnika i nasilno ubijenih nesretnika nađu hranu, počast i smirenje te se pridruže u podzemlju Manima, a ne traže osvetu od nas unutra. Dok na povratku razmišljam o molitvama koje ćemo uz ognjište pridružiti ovim darovima, ugledam uz cestu jedinstven prizor: neka čupava starica sjedi okružena djevojkama, vrti po ustima sedam zrna crnoga boba i trima prstima stavlja tri kuglice tamjana u mišju rupu pod pragom. Zatim, dok ja kao očarana promatram iz prikrajka, ona uz čarobne napjeve olovom povezuje konce i na vatri prži glavu ribice kojoj je usta zašila brončanom iglom i začepila katranom, prskajući je vinom. Ostatak vina piju i djevojke, ali najviše je očito popila starica koja ustaje, počinje teturati i mrmlija kako je time zavezala zle jezike i neprijateljska usta. Sjetim se da je to obred u čast tihe nijeme božice, nekad zvane Larom, koja je ostala bez jezika jer je Junoni odala Jupiterovu ljubav prema nimfi Juturni. Uz nijemi zaziv protiv zlih glasina (za svaki slučaj, jer sam ovih dana posebno oprezna) toj božici koja je s Merkurom rodila Lare, zaključujem da mi je dosta ovog jezivog mjeseca.

22. II.

U pravi čas, jer su danas osvanule Karistije, kad raspoloženje postaje bolje. Naime, prestajemo misliti na one koji su otišli i možda nas se ionako više ne sjećaju nakon što su prešli rijeku zaborava Letu u svijetu mrtvih, već se okrećemo živim bližnjima i budućnosti naših obitelji. Dan počinjemo opet žrtvom Larima, ali sada prvenstveno kao zaštitnicima obiteljske sloge. Zato danas pripremam gozbu za širu obitelj i prijatelje: želim društvo, želim razgovarati s dragim ljudima o mužu i njegovoj sudbini, o djetetu koje dolazi, o odlasku na konjske utrke predzadnji dan ovoga mjeseca, na kojima sam i upoznala muža, i koje će nas uvesti u mjesec posvećen Marsu. Želim se radovati novoj godini koja uskoro slijedi nakon što sutra na Terminalije počastimo boga granica Termina, kiteći njegov kamen vijencima i darujući mu žito, saće, vino i janje; i nakon što se prekosutra prisjetimo izгона kralja Tarkvinija. Želim da uvečer kasno, kada nam rosna noć počne slati mirne sne, uz čaše prepune vina u rukama i kapljice poprskane bozima, spokojno izrekemo uobičajene molitve: „Dobro vam bilo, a dobro i tebi, ponajbolji Cezare, oče domovine!”

- augur – u Rimu svećenik zadužen za proricanje, osobito iz leta i ponašanja ptica. Vještinu proricanja Rimljani su učili od Etruščana, koji i u klasično doba često obavljaju taj posao.
- Faun – rimski bog divlje prirode, pastira i proricanja, zaštitnik od vukova, Saturnov unuk i otac kralja Latina, izjednačen s grčkim Panom
- flamen – u Rimu naziv za svećenike posvećene pojedinom božanstvu, među kojima je jedan od tri najuglednija Jupiterov svećenik, *flamen Dialis*
- kurija – jedna od mogućih podjela rimskog društva od najstarijeg doba jest na 30 kurija, koje su imale svog svećenika i sastajale se na posebnoj skupštini koja je odlučivala o posvajanju i sl.
- lararij – u rimskim kućama svetište, obično uz ognjište, posvećeno obiteljskim Larima, tj. duhovima predaka
- Lucina – jedan od nadimaka božice Junone kao božice poroda, kao one koja izvodi djecu na svjetlo dana (*lux*)
- Luperkal – spilja u podnožju Palatina gdje je prema predaji živjela vučica koja je spasila Romula i Rema nakon što ih je Tiber izbacio na obalu. Nad njom je August dao sagraditi svoju palaču, simbolizirajući novo rođenje Rima pod njegovom vlašću.
- Mani – *Manes*, duhovi dobronamjernih pokojnika u podzemnom svijetu, koji se časte na grobovima ili u kućama prilikom obljetnica smrti i na određene svetkovine

Parentalije – *Parentalia*, devet dana u februariju počevši od ida (13.), kada se časte grobovi pokojnika i prinose žrtve za očišćenje, tj. zaštitu od zlih duhova, tzv. lemura i larvi. U to vrijeme, budući da se okolnosti smatraju nepovoljnima i opasnima, nema vjenčanja ni javnih poslova, zatvaraju se vrata hramova, ne gori tamjan na žrtvenicima ni vatra na ognjištima.

vestalke – šest svećenica posvećenih božici kućnog ognjišta Vesti, zaštitnici rimske države. One između ostaloga održavaju vječni plamen u hramu koji simbolizira život i opstanak Rima, te pripremaju i čuvaju razne potrepštine za državne svetkovine tijekom cijele godine.

Maja Matasović

Odsjek za hrvatski latinitet

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu